

**НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ БІОРЕСУРСІВ І
ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ УКРАЇНИ**

Кафедра садівництва ім. проф. В. Л. Симиренка

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

В.о. декана гуманітарно-педагогічного факультету
к. філософ. н., доцент
І.М. Савицька
« » 06. 2021 р.

«СХВАЛЕНО»

на засіданні кафедри садівництва
ім. проф. В.Л. Симиренка
Протокол № 10 від «14» 05 2021 р.
В.о. завідувача кафедри
садівництва ім. проф. В.Л. Симиренка
Б.М. Мазур

«РОЗГЛЯНУТО»

Гарант ОПП «Професійна освіта.
(Аграрне виробництво, переробка
сільськогосподарської продукції
та харчові технології»
(О. В. Васюк)

**РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
«ПЛОДІВНИЦТВО»
(скорочений термін навчання)**

Галузь знань: 01 «Освіта / Педагогіка»

Спеціальність: 015 «Професійна освіта»

Спеціалізація: 015.37 «Аграрне виробництво, переробка сільськогосподарської продукції та харчові технології»

Освітньо-професійна програма: «Професійна освіта. (Аграрне виробництво, переробка сільськогосподарської продукції та харчові технології»

Факультет: Гуманітарно-педагогічний факультет

Розробник: доцент кафедри садівництва, к.с.-г.н., доцент, Андрусик Ю.Ю.

Київ – 2021 р.

1. Опис навчальної дисципліни «Плодівництво»

Галузь знань, спеціальність, ОПІ, освітній ступінь		
Освітній ступінь	Бакалавр	
Галузь знань	01 «Освіта / Педагогіка»	
Спеціальність	015 «Професійна освіта»	
Спеціалізація	015.37 «Аграрне виробництво, переробка сільськогосподарської продукції та харчові технології»	
Освітньо-професійна програма	«Професійна освіта (Аграрне виробництво, переробка сільськогосподарської продукції та харчові технології)»	
Характеристика навчальної дисципліни		
Вид	<i>Вибіркова</i>	
Загальна кількість годин	120	
Кількість кредитів ECTS	4	
Кількість змістових модулів	2	
Курсовий проект (робота) (за наявності)	—	
Форма контролю	<i>Екзамен</i>	
Показники навчальної дисципліни для денної та заочної форм навчання		
	денна форма навчання	заочна форма навчання
Рік підготовки	2	—
Семестр	4	—
Лекційні заняття	<i>26 год.</i>	—
Практичні, семінарські заняття	<i>52 год.</i>	—
Лабораторні заняття	—	—
Самостійна робота	<i>42 год.</i>	—
Індивідуальні завдання	—	—
Кількість тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних	<i>6 год.</i>	—

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Метою викладання навчальної дисципліни «Плодівництво» є підготовка фахівців для роботи у галузі садівництва та виноградарства. Предметом вивчення навчальної дисципліни «Плодівництво» є формування у майбутніх бакалаврів спеціальності 015.37 Професійна освіта (Аграрне виробництво, переробка с.-г. продукції та харчової технології) знань і навичок з технологій виробництва плодів, ягід, винограду, які є основою харчування населення та сировиною для переробних підприємств.

Основними завданнями вивчення дисципліни «Плодівництво» є:

- вивчення і засвоєння біологічних та екологічних особливостей росту, плодоношення і розмноження плодових, ягідних культур і винограду;
- набуття практичних навичок вирощування садивного матеріалу плодових, ягідних культур та винограду;
- оволодіти знаннями із створення інтенсивних промислових насаджень плодових, ягідних культур та винограду;
- набуття практичних навичок по догляду за насадженнями, плодових, ягідних рослин та винограду.

У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен:

знати: стан і перспективи розвитку плодівництва і виноградарства; значення, анатоμο-морфологічні та біологічні особливості плодових і ягідних культур та винограду; фізіологію стійкості рослин до факторів зовнішнього середовища; закономірності плодоношення; сучасні технології вирощування високих екологічно чистих урожаїв плодів, ягід і винограду в різних ґрунтово-кліматичних зонах України; шляхи і способи покращення якості продукції та заходи щодо її підтримання; способи скорочення затрат праці й засобів виробництва в процесі вирощування.

вміти: вирощувати садивний матеріал плодових, ягідних рослин та винограду; проектувати плодові, ягідні насадження та виноградники для підприємств різних форм господарювання; розробляти, удосконалювати і реалізовувати сучасні технології вирощування продукції плодових, ягідних культур та винограду; здійснювати біологічний контроль за станом насаджень та управляти процесами формування урожаю; розробляти і реалізовувати заходи щодо поліпшення якості та зменшення втрат продукції відповідно до чинних вимог; забезпечувати високу економічну ефективність виробництва садівництва та її екологічну безпечність; організовувати результативні і безпечні умови роботи.

Компетентностями, якими повинен володіти здобувач після вивчення дисципліни є:

загальні компетентності (ЗК): здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями; здатність виявляти ініціативу та підприємливість, планувати, організовувати, контролювати, координувати роботу та вмотивовувати членів колективу

фахові (спеціальні) компетентності (ФК): здатність аналізувати ефективність проектних рішень, пов'язаних з підбором, експлуатацією, удосконаленням, модернізацією технологічного обладнання та устаткування щодо виробництва і переробки продуктів сільського господарства; здатність упроваджувати ефективні методи організації праці відповідно до вимог екологічної безпеки, безпеки життєдіяльності та охорони і гігієни праці; здатність використовувати у професійній діяльності основні положення, методи, принципи фундаментальних та прикладних наук; здатність виконувати розрахунки технологічних процесів в галузі; здатність збирати, аналізувати та інтерпретувати інформацію (дані) в галузях, пов'язаних з аграрним виробництвом, переробкою сільськогосподарської продукції та харчовими технологіями.

3. Програма та структура навчальної дисципліни – скороченого терміну денної (заочної) форми навчання;

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин													
	денна форма							Заочна форма						
	тижні	усього	у тому числі					усього	у тому числі					
			л	п	лаб	інд	с.р.		л	п	лаб	інд	с.р.	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	
Змістовий модуль 1. Біологія, екологія та розмноження садових рослин														
Тема 1. Коротка історія і сучасний стан розвитку садівництва в Україні та світі	1	10	2	2	—	—	2	—	—	—	—	—	—	—
Тема 2. Походження, класифікація та морфологічна будова садових рослин	2	16	2	4	—	—	2	—	—	—	—	—	—	—
Тема 3. Закономірності росту й розвитку та екологічні фактори в життєдіяльності садових багаторічних рослин	3	16	2	4			2							
Тема 4. Біологічні особливості розмноження садових рослин	4	16	2	4			2							
Тема 5. Технологія вирощування садивного матеріалу плодкових культур і винограду	5	18	2	6			2							
Разом за змістовим модулем 1		50	10	20	—	—	20	—	—	—	—	—	—	—
Змістовий модуль 2. Закладання насаджень і технології виробництва плодів														
Тема 6. Проектування, закладання та агротехніка багаторічних насаджень	6	8	2	2	—	—	2	—	—	—	—	—	—	—
Тема 7. Технології вирощування зерняткових культур	7	10	2	6			4							
Тема 8. Технології вирощування кісточкових культур	8	10	2	4	—	—	4	—	—	—	—	—	—	—
Тема 9. Технології вирощування кущових ягідних культур	9	10	2	2			4							
Тема 10. Технології вирощування лохини	10	10	2	2			2							
Тема 11. Технології вирощування суниці	11	10	2	2			2							
Тема 12. Технології вирощування горіхоплідних культур	12	10	2	4			2							
Тема 13. Технології вирощування винограду	13	20	2	10			2							
Разом за змістовим модулем 2		70	16	32	—	—	22	—	—	—	—	—	—	—
Усього годин		120	26	52	—	—	42	—	—	—	—	—	—	—
Курсовий проект (робота) з плодівництва (якщо є в робочому навчальному плані)		—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Усього годин		120	26	52	—	—	42	—	—	—	—	—	—	—

4. Теми семінарських занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Не передбачено робочим навчальним планом	—

5. Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1.	Видовий склад плодових рослин і винограду	2
2.	Будова надземної частини та кореневої системи плодових, ягідних рослин й винограду. Плодові утворення	2
3.	Будова і ознаки плодів. Дегустаційна оцінка плодів сучасних сортів яблуні та груші	2
4.	Визначення стану перезимівлі плодових дерев, кущів ягідних культур та винограду	2
5.	Визначення ступеня стійкості сортів плодових, ягідних рослин та винограду до основних хвороб та шкідників.	2
6.	Структура плодового та виноградного розсадника. Визначення розмірів його відділень	2
7.	Насіння садових рослин. Підщепи плодових культур та винограду	2
8.	Окулірування підщеп. Техніка щеплення живцем	2
9.	Вирощування розсади суниці та саджанців малини й ожини	2
10.	Висаджування чубуків винограду та живців кущових ягідних культур у шкілку та вирощування саджанців	2
11.	Складання плану створення саду. Садовий інвентар та підготовка його до роботи	2
12.	Розмітка ділянки під сад та техніка садіння рослин	2
13.	Формування веретеноподібних крон. Техніка обрізування яблуні та груші	2
14.	Обрізування та формування округлих та сплюснених крон плодових дерев	2
15.	Допоміжні прийоми формування крон. Нормування навантаження плодами	2
16.	Методи визначення знімальної стиглості плодів	2
17.	Визначення очікуваного урожаю. Організація збирання урожаю, післязбиральної доробки та зберігання плодів	2
18.	Техніка обрізування кущових ягідних культур та лохини	2
19.	Дегустаційна оцінка ягід суниці	2
20.	Техніка формування й обрізування рослин горіхоплідних культур	2
21.	Дегустація плодів горіха волоського та ліщини	2
22.	Добір сортів винограду для укривного та неукривного виноградарства України	2

23.	Системи ведення кущів та влаштування опор на виноградниках. Форми і формування кущів винограду	2
24.	Правила, строки і техніка обрізування винограду	2
25.	Операції із зеленими частинами кущів винограду	2
26.	Дегустаційна оцінка плодів столових і технічних сортів винограду	2
	Усього годин	52

6. Темы лабораторних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Не передбачено робочим навчальним планом	—

7. Контрольні питання, комплекти тестів для визначення рівня засвоєння знань студентами.

1. Плодівництво як наука і галузь сільськогосподарського виробництва.
2. Сучасний стан та перспективи розвитку плодівництва в Україні.
3. Значення плодів та ягід як продуктів харчування людини.
4. Основні напрямки інтенсифікації плодівництва.
5. Значення праць видатних вітчизняних та зарубіжних учених-плодоводів.
6. Народного господарського значення ягідних культур.
7. Класифікація плодових і ягідних рослин за біологічними і господарськими ознаками.
8. Класифікація плодових і ягідних рослин за морфологічними ознаками.
9. Біологічна та господарська характеристика яблуні (значення, поширення, види, біологічні особливості, провідні сорти).
10. Біологічна та господарська характеристика груші.
11. Біологічна та господарська характеристика вишні.
12. Біологічна та господарська характеристика сливи.
13. Біологічна та господарська характеристика абрикоса.
14. Біологічна та господарська характеристика горіхоплідних.
15. Будова надземної частини плодового дерева.
16. Будова кореневої системи плодового дерева.
17. Класифікація бруньок та пагонів.
18. Плодові утворення плодових дерев.
19. Основні закономірності росту та плодоношення плодових і ягідних рослин.
20. Онтогенез, його процеси.
21. Вікові періоди у житті плодових рослин за П.Г. Шиттом.
22. Фенологічні фази вегетаційного періоду у плодових рослин.
23. Стан спокою та його значення у житті плодових рослин.
24. Світловий режим у плодових насадженнях та шляхи його регулювання
25. Вимогливість плодових і ягідних рослин до вологи, регулювання водного режиму у багаторічних насадженнях.
26. Тепловий режим у плодових насадженнях та шляхи його регулювання

27. Роль ґрунтових умов та поживного режиму в житті плодкових рослин, шляхи їх регулювання у плодкових насадженнях.
28. Зимостійкість і морозостійкість плодкових культур та шляхи їх підвищення.
29. Значення розсадників в інтенсифікації плодівництва
30. Принципи районування і спеціалізації розсадників.
31. Вибір і оцінка ділянок під розсадники
32. Насіннєве і вегетативне розмноження плодкових рослин.
33. Вегетативне розмноження
34. Значення та застосування регуляторів росту.
35. Взаємовплив підщепи і прищепи.
36. Біологічна сумісність та взаємовплив щеплюваних компонентів.
37. Умови і особливості зростання підщепи з прищепою.
38. Мікроклональне розмноження.
39. Роль підщеп і вимоги до них.
40. Вимоги до якості саджанців для інтенсивних насаджень
41. Технологія вирощування насіннєвих підщеп
42. Строки, схеми та норми висіву насіння.
43. Агротехнічні заходи по догляду за рослинами.
44. Вирощування клонових підщеп
45. Вертикальні відсадки.
46. Горизонтальні відсадки.
47. Вирощування клонових підщеп для яблуні у інтенсивних маточниках
48. Вирощування саджанців
49. Висаджування підщеп та підготовка їх до окультурення (окулірування) — перше поле
50. Окулірування підщеп
51. Друге поле розсадника
52. Третє поле розсадника
53. Перевезення та зберігання посадкового матеріалу
54. Способи щеплення живцем.
55. Вирощування саджанців "кніп-баум"
56. Викопування, сортування. Реалізація.
57. Принципи проектування плодкових насаджень.
58. Вибір ділянки під закладання саду.
59. Організація території саду.
60. Типи інтенсивних насаджень у сучасному садівництві.
61. Принципи підбору порід і сортів при закладанні саду.
62. Особливості розміщення сортів у кварталах саду з врахуванням взаємозапилення.
63. Передсадивна підготовка ґрунту під сад.
64. Розмітка площі під багаторічні насадження.
65. Схеми розміщення дерев у саду та їх оцінка в умовах інтенсивного садівництва.
66. Підготовка саджанців до висаджування та строки їх садіння.
67. Способи садіння саджанців плодкових культур.
68. Як правильно підготувати ямку та посадити саджанець?

69. Догляд за молодими деревами після їх садіння.
70. Утримання та обробіток ґрунту в молодих садах.
71. Системи утримання ґрунту у багаторічних насадженнях.
72. Парова та паросидеральна системи утримання ґрунту в плодоносних садах.
73. Дерново-перегнійна та дернова системи утримання ґрунту в плодоносних садах.
74. Строки та способи обробітку ґрунту в садах.
75. Удобрення молодих садів.
76. Удобрення плодоносних садів.
77. Норми та строки внесення добрив у садах.
78. Кореневе і позакореневе підживлення плодових культур.
79. Способи поливів плодових насаджень.
80. Краплинне зрошення, його переваги та організація.
81. Вегетаційні та вологозарядкові поливи.
82. Норми поливів та строки їх проведення.
83. Значення та біологічні основи обрізування та формування крон плодових дерев.
84. Строки та способи обрізування плодових дерев.
85. Види обрізування плодових дерев.
86. Техніка обрізування плодових дерев.
87. Особливості обрізування дерев яблуні і груші у різні вікові періоди.
88. Типи округлих крон та основні принципи їх формування.
89. Формування крони за розріджено-ярусною системою.
90. Типи крон плодових дерев.
91. Площинні та інші штучні форми крон.
92. Обрізування дерев сливи.
93. Обрізування дерев черешні.
94. Ремонт і реконструкція плодових насаджень.
95. Способи боротьби з весняними заморозками.
96. Визначення очікуваного врожаю та знімальної стиглості плодів.
97. Організація і техніка збирання плодів.
98. Біологічна та господарська характеристика суниці.
99. Біологічна та господарська характеристика малини.
100. Біологічна та господарська характеристика смородини і порічок.
101. Біологічна та господарська характеристика агрусу.
102. Способи розмноження ягідних культур.
103. Вимоги до закладання маточних насаджень ягідних культур.
104. Закладання та догляд за насадженнями суниці.
105. Закладання та догляд за насадженнями малини.
106. Закладання та догляд за насадженнями кущових ягідних культур.
107. Обрізування малини та кущових ягідних культур.
108. Особливості вирощування малопоширених (нетрадиційних) садових культур.

**Тестові завдання для підсумкового контролю знань з дисципліни
«Плодівництво»**

НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ БІОРЕСУРСІВ І ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ УКРАЇНИ			
<u>ОС бакалавр</u>	Кафедра садівництва ім. проф. В.Л. Симиренка	ЕКЗАМЕНАЦІЙНИЙ БІЛЕТ № 1 з дисципліни	Затверджую Зав. кафедри
015.37 «Професійна освіта (Технологія виробництва і переробки продуктів сільського господарства)»			(підпис) <i>Мазур Б.М.</i>
Галузь знань 01 «Освіта / Педагогіка»	2021-2022 н. р.	<i>плодівництво</i>	(ПІБ) 2021 р.
<i>Екзаменаційні питання</i>			
1. Вегетативне розмноження плодових і ягідних культур.			
2. Типи веретеноподібних крон та основні принципи їх формування.			
<i>Тестові завдання різних типів</i>			
1. У якій фазі стиглості збирають плоди? (згрупуйте)			
	1. літні сорти яблуні і груші		
А. Споживча	2. зимові сорти яблуні і груші		
Б. Знімальна	3. кісточкові для свіжого споживання		
В. Технічна	4. кісточкові для переробки		
	5. суниця, малина смородина для переробки		
2. Хто з українських вчених є автором книг “Крымское промышленное плодоводство” та трьох томів “Помології”?			
(у бланку відповідей впишіть прізвище та ініціали вченого)			
3. Під багаторічні насадження не рекомендується використовувати закриті долини, балки, западини (блюдця)			
(це так чи ні)			
4. Згрупуйте правильно латинські та українські назви			
A. Malus	1. Вишня		
B. Pirus	2. Яблуня		
C. Cydonia	3. Слива		
D. Prunus	4. Айва		
E. Cerasus	5. Груша		

5. Вкажіть характерну особливість веретеноподібних крон –

1. відсутність плодових утворень
2. відсутність центрального провідника
3. відсутність ярусів скелетних гілок
4. наявність чи відсутність штамбу

6. У якому з відділень плодового розсадника вирощують насіннєві підщепи?

(у бланку відповідей впишіть вірну відповідь)

7. У який строк не рекомендується вносити азотні добрива?

1. у другій половині літа
2. у першій половині літа
3. ранньої весни
4. у період активного росту пагонів

8. Кислотність ґрунтового розчину (рН) для зерняткових культур повинна бути на рівні

a) 3.5-4.0
b) 4.5-5.0
c) 5,5-6.5
d) 7.0-7.5

9. Назвіть інструмент, яким зрізують гілки завтовшки 5 см і більше?

(у бланку відповідей впишіть назву інструменту)

10. Згрупуйте культури за вимогливістю до вологи

1. смородина	
2. слива	А. більш вологолюбиві
3. груша	Б. менш вологолюбиві
4. суниця	

8. Методи навчання.

Словесні (розповідь, пояснення, лекційний метод), практичні (вправа, практична робота), наочні (ілюстрування, демонстрування, самостійне спостереження); дискусія; метод проектів; мозковий штурм; кейс-метод; робота в парах.

9. Методи контролю.

Формами підсумкового контролю успішності є екзамен.

Навчальні досягнення студентів перевіряються з використанням поточного і підсумкового контролю. Для контролю засвоєння навчального матеріалу у рамках аудиторної роботи проводиться усне опитування, перевіряється виконання домашнього завдання студентами, проводяться поточне тестування. У кінці кожного модуля проводяться модульні контрольні роботи. У кінці семестру студенти пишуть підсумкову контрольну роботу (іспит).

Складання іспиту проводиться за білетами, що включають 10 тестових завдань та два письмові питання. Також можлива додаткова співбесіда для уточнення рівня знань студента.

10. Розподіл балів, які отримують студенти. Оцінювання знань студента відбувається за 100-бальною шкалою і переводиться в національні оцінки згідно з табл. 1 «Положення про екзамени та заліки у НУБіП України» (наказ про уведення в дію від 27.12.2019 р. № 1371)

Рейтинг студента, бали	Оцінка національна за результати складання	
	екзаменів	заліків
90-100	Відмінно	Зараховано
74-89	Добре	
60-73	Задовільно	
0-59	Незадовільно	Не зараховано

Для визначення рейтингу студента (слухача) із засвоєння дисципліни $R_{\text{дис}}$ (до 100 балів) одержаний рейтинг з атестації (до 30 балів) додається до рейтингу студента (слухача) з навчальної роботи $R_{\text{НР}}$ (до 70 балів): $R_{\text{дис}} = R_{\text{НР}} + R_{\text{ат}}$.

11. Методичне забезпечення

Навчально-методичний комплекс, база тестових завдань.

При читанні лекцій та проведенні практичних занять використовуються такі наочні посібники та методичні вказівки:

1. Таблиці, рисунки, графіки, схеми.
2. Натуральні зразки осінніх та зимових сортів яблуні, груші, винограду внесені до Реєстру сортів рослин України, нові перспективні вітчизняні і зарубіжні сорти.
3. Гербарний матеріал плодових і ягідних рослин, які вирощуються на території України.
4. Зразки насіння плодових, ягідних рослин, винограду.
5. Садовий інструмент: окулірувальні ножі, копулірувальні ножі, секатори, садові ножі, садові пилки та ін.
6. Макети плодових гілочок; викопані з кореневою системою і засушені сіянці, клонові підщепи, однорічні та дворічні саджанці плодових культур.
7. Кольорові рисунки районованих і нових сортів плодових і ягідних культур.
8. Лабораторний практикум з плідівництва та виноградарства
9. Презентації за темами занять.

Забезпеченість технологічними засобами, обчислювальною технікою та методичними матеріалами до них

Мікроскопи, рефрактометр, пенетрометр.

Методики проведення дослідів.

Обчислювальна техніка.

Кодоскоп, комп'ютер, копіювальна техніка.

Мультимедійний проектор, презентації.

12. Рекомендована література

Основна

1. Плодівництво. Практикум: навчальний посібник / [Ю.Ю. Андрусик, В.Т. Гонтар, Т.Є. Кондратенко та ін.]. К.: НУБіП України, 2017. — 260 с.
2. Кондратенко Т.Є. Загальна та часткова помологія: навчальний посібник / Т.Є. Кондратенко, Ю.Ю. Андрусик. — К.: ЦП Компринт, 2017. — 253 с.
3. Гринник І.В. Вітчизняні технології виробництва, зберігання та переробки плодів і ягід в Україні / І. В. Гринник, І.К.Омельченко, О.М. Литовченко.— К.: «Преса України», Інститут садівництва НААН України, 2012. —120 с.
4. Куян В.Г. Плодівництво / В.Г. Куян.— Житомир, 2009.— 480 с.
5. Марковський В.С. Ягідні культури в Україні: навчальний посібник / В. С. Марковський, М. І. Бахмат. — Кам'янець-Подільський: ПП «Медобори-2006», 2008. — 200 с.
6. Яновський Ю.П. Ягідництво: Навчальний посібник / Ю.П. Яновський, В.В. Воеводін, О.М. Лапа та ін.; за ред. Ю.П. Яновського. — К., 2009. —216с.

Допоміжна

1. Войцехівський В.І. Біологічна цінність плодів малини / В.І. Войцехівський, Ю.Ю. Андрусик, Б. Васківський та ін. // Вісник КНУ ім. Тараса Шевченка. Серія Проблеми регуляції фізіологічних функцій: зб. наук. праць. Вип. 1(26)/2019. — Київ: Видавничо-поліграфічний центр «Київський університет», 2019. — С. 21—25 с.
2. Хоменко І.І. Вирощування саджанців на середньорослій підщепі для інтенсивних насаджень яблуні / І.І. Хоменко, В.О. Стрельников, Ю.Ю. Андрусик та ін. // Науковий вісник НУБіП України. — К.: ВЦ НУБіП України, 2012. — Вип. 180. — С.143—149.
3. Сучасні технології вирощування ожини та малино-ожинових гібридів: монографія / [П.З. Шеренговий, В.О. Сіленко, О.В. Сердюк, Ю.Ю. Андрусик]. — Вінниця: ТОВ «Нілан-ЛТД», 2013. — 131 с.
4. Сіленко В.О. Створення інтенсивних насаджень плодових і ягідних культур. Методичні вказівки до виконання курсової роботи з дисципліни «Сучасні технології садівництва і виноградарства» / В.О. Сіленко, Б.М. Мазур, Ю.Ю. Андрусик. — Київ: Редакційно-видавничий відділ НУБіП України, 2015. — 66 с.
5. Атлас перспективних сортів плодовых и ягодных культур Украины / В.П. Копань — К.: Одеск, 1999. — 454 с.
6. Барабаш О.Ю. Технологія виробництва овочів і плодів / О.Ю Барабаш, В.С. Федоренко та ін.. — К.: ВШ, 1993.— 322 с.

7. Верещагин Л.Н. Вредители и болезни плодовых культур / Л.Н. Верещагин. – К.: Юнивест Маркетинг, 2003. – 272 с.
8. Власюк С.Г. Слива та алича / С.Г. Власюк. – К.: Урожай, 1989. – 152 с.
9. Г. К. Карпенчук Технологія виробництва плодів зерняткових культур / [Г.К. Карпенчук, О.В. Мельник, В.В. Заморський та ін.]; За ред. Г.К. Карпенчука. – Умань, 1993. – 181 с.
10. Гапоненко Б.К. Ваш сад / Б.К. Гапоненко, М.Б. Гапоненко. – К.: Урожай, 1994. – 400 с.
11. Груша / Под ред. В.К. Зайца. – К.: Урожай, 1979. – 144 с.
12. Гулько І.П. Клонові підщепи яблуні / І. П. Гулько. – К.: Урожай, 1992. – 160 с.
13. Денисюк О. Л. Абрикос. / О.Л. Денисюк, Г.О. Федченкова. – К.: Урожай, 1977. – 76 с.
14. Дикун О.М. Інтенсивні технології вирощування органічної (екологічно чистої) продукції полуниці садової, малини, ожини, смородини і агрусу у незахищеному ґрунті / О. М. Дикун, В.В. Козак. – К.: «Агросвіт України», 2012. – 76 с.
15. Довідник по ягідництву / за ред. В.С. Марковського. – К.: Урожай, 1989. – 224 с.
16. Довідник садівника / За ред. В.К. Зайця, А.О. Романова. – К.: Либідь, 1994. – 320 с.
17. Иванов В.Ф. Экология плодовых культур / В.Ф. Иванов, А.С. Иванова, Н.Е. Опанасенко и др. К.: Аграрна наука, 1998. – 410 с.
18. Клімат України / за ред. В.М. Ліпінської, В.А. Дячук, В.М. Бабіченко; Укр. НДІ гідрометеорології. – К.: Вид-во Раєвського, 2003. – 343 с.
19. Кондратенко П.В. Адаптація яблуні в Україні / П.В. Кондратенко. – К.: Світ, 2001. – 192 с.
20. Кондратенко Т.Є. Сорти яблуні для промислових і аматорських садів України / Т. Є. Кондратенко. – К.: Манускрипт – АВС, 2010. – 400 с.
21. Кондратенко Т.Є. Яблуня в Україні. Сорти / Т.Є. Кондратенко. – К.: Світ, 2001. – 296 с.
22. Копитко П.Г. Удобрення плодкових і ягідних культур: Навчальний посібник / П.Г. Копитко. – К.: Вища школа, 2001. – 205 с.
23. Копылов В.И. Земляника. Пособие / В. И Копылов. – Симферополь: ПолиПРЕСС, 2007. – 368 с.
24. Кудрявец Р.П. Обрезка плодовых деревьев и ягодных кустарников: Альбом / Р.П. Кудрявец. – М.: Агропромиздат, 1991. – 224 с.
25. Лапа О.М. Основи інтегрованого захисту зерняткових садів / О.М. Лапа, В.Ф. Дрозда, С.Д. Мельничук. – К.: Універсал-Друк, 2006. – 96 с.
26. Марковський В.С. Суниця садова / В.С. Марковський. – К.: Дім, сад, город, 2002. – 60 с.
27. Матвієнко М.В., Груша в Україні / М.В. Матвієнко, Р.Д. Бабіна, П.В. Кондратенко. – К.: Аграрна думка, 2006. – 320 с.
28. Мельник О.В. Формування і обрізування інтенсивних насаджень яблуні / О. В. Мельник // Новини садівництва. Спеціальний випуск. – 2005. – 36 с.

29. Омельченко І.К. Культура яблуні в Україні / І. К. Омельченко. – К.: Урожай, 2006. – 304 с.
30. Омельченко І.К. Садівнича наука України: минуле, сьогодення, перспективи / І.К. Омельченко, І.В. Гринник. – К.: «Преса України», Інститут садівництва НААН України, 2012. – 528 с.
31. Помологія. Т.1. Яблуня / Под ред. М.В. Андриенка. – К.: Урожай, 1994. – 458 с.
32. Помологія. Т.2. Груша и айва / Под ред. М.В. Андриенка. – К.: Урожай, 1994. – 223 с.
33. Помологія. Т.3. Абрикос, персик, алыча / Под ред. М.В. Андриенка. – К.: Урожай, 1997. – 280 с.
34. Попович П. Д. Придатність ґрунтів під сади і ягідники / П.Д. Попович, В.А. Джомаль, Н.Г. Ільчишина, С.О.Скорина. – К., Урожай, 1981. – 160 с.
35. Смиков В.К. Персик і абрикос / В.К. Смиков, В.Ф. Іванов, Г.С. Іванова. – К.: Урожай, 1993. – 224 с.
36. Технологія вирощування смородини чорної та порічки / В.О. Сіленко, Л.Ф. Скалецька, В.І. Войцехівський, Г.С. Андрусик; за ред. П.З. Шеренгового. Вінниця: ТОВ «Нілан ЛТД», 2012. – 124 с.
37. Третяк К.Д. Вишня і черешня / К.Д. Третяк, В.Г. Завгородня, М.І. Туровцев. – К.: Урожай, 1990. – 92 с.
38. Туровцев Н.И. Помологія. Том 4.: Слива, вишня, черешня / [Н.И. Туровцев, Л.И. Тараненко, В.В. Павлюк и др.]; под ред. В.В. Павлюка. – К.: Урожай, 2004. – 272 с.
39. Хоменко І.І. Груша та айва / І.І. Хоменко, І.С. Михайлов, В.І. Сайко – К.: Урожай, 1994. – 206 с.
40. Чиж О.Д., Інтенсивні сади яблуні / О.Д. Чиж, В.В. Фільов, О.М. Гаврилюк, С.М. Чухіль. – К.: Аграрна наука, 2008. – 224 с.
41. Шевчук І.В. Сучасні методи захисту плодово-ягідних та овочевих культур від шкідливих організмів / І.В. Шевчук. – К.: Вид. ТОВ РІКЗ “Раритет”, 2003. – 176 с.
42. Шестопаль О.М. Промислове садівництво України: ретроспектива, сучасний стан та перспективні напрямки розвитку // О.М. Шестопаль // Садівництво. -2007. -Вип. 60. –С.28-41.
43. Щепотьєв Ф.Л. Горіхи / Ф.Л. Щепотьєв, Ф.А. Павленко, О.А. Ріхтер. – К.: Урожай, 1987. – 184 с.

Інтернет-джерела

1. Державний реєстр сортів рослин придатних для поширення в Україні у 2020 році. / Державна система охорони прав на сорти рослин. – <https://sops.gov.ua/reestr-sortiv-roslin>
2. Міжвідомчий науковий збірник “Садівництво”;
3. Наукові збірники НУБіП України;
4. Новини садівництва /Науково-виробничий журнал. Періодичне видання.
5. Фахові журнали з садівництва.